

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

С Т А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Лиляна Димитрова Велева- УНСС

Научна специалност: История на България

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по История на България (Стопанска история) в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Емилия Иванова Вачева

Научен ръководител: доц. д-р Лиляна Димитрова Велева

Тема на дисертационния труд: „Стопанското развитие на Свищовската община (1878-1912 г.)“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1665 / 14.6.2024 г. на Зам.-Ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра "Политическа икономия"*, *Общикономически факултет* на УНСС, по *научна специалност История на България (Стопанска история)*, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 376/ 21.2. 2018 г. Обучението е осъществено в самостоятелна форма през периода 2018 - 2022 г., с право на прекъсване.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е в обем от 447 страници. В структурно отношение се състои от предговор, четири глави, заключение, преглед на използваните архивни и документални източници, библиография и приложения.

Трудът е посветен на проблем от регионално естество, който до сега не е бил обект на самостоятелно монографично изследване, само частично е засяган в публикации посочени и цитирани от автора. Това предопределя избора, както и актуалността на дисертационната тема, отговарящи на засиления интерес към краеведческите изследвания, особено през последните години.

В предговора е формулирана ясно *основната цел* - да се представи обстойно общата картина за стопанското развитие на Свищов и региона в периода 1878-1912 г., като се определи място и ролята им в хода на капиталистическата промяна в Княжество България. Посочени са също задачите, които Е. Вачева си поставя за постигане на тази цел, както и използваните научни методи.

Първата глава има уводен и обзорен характер, с която целесъобразно е изместена долната хронологическа граница в епохата на Възраждането. Представени са демографските, социалните и стопанските аспекти в развитието на Свищов и околията, израснали като значително търговско средище в придунавската част на Османската империя. На тази база в следващото изложение на дисертационния труд авторът разгръща, в историческа и логическа последователност, сравнителен анализ като проследява местните специфики на развитие в контекста на настъпилите промени в Княжество България след Освобождението до 1912 г.

Основната („същинска“) част на дисертацията представляват втора, трета и четвърта глава. Те са посветени съответно на обстойното и задълбочено изследване на въпросите, свързани със състоянието и тенденциите в селското стопанство, занаятите, търговията, финансите, транспортната инфраструктура в Свищов и региона. Разгледани са подробно вътрешноотраслови аспекти, особености на производството с количествени показатели и резултати, направления и форми на търговията, спецификата във финансовата сфера, проблемите при изграждането на транспортната инфраструктура. Направен е преглед на демографското състояние и на основни моменти от общинската организация и нейните функции за подпомагане на икономическото и социално развитие. На местно равнище са открити събитийно етапите на възходи и кризи с настъпилите последици. Изяснени са най-важните аспекти в отношението на различните управляващи сили в страната по линия на местните проблеми и взаимодействието с общинските власти. В тази насока са открити и част от основните причини за известното западане и загубата на предишното значение на Свищов като оживен и развит търговски център сред дунавските градове.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В историческото проучване е използвана богатата литература, документи от много архивни фондове (централни и регионални), официални публични източници. Авторът успява да представи подробна и многопластова картина за стопанското развитие на Свищов и региона във взаимодействие с обществените структури и частните субекти. Във втората глава подробно са разгледани отделните отрасли като са степенувани по резултат от техния дял и присъствие в икономическия живот и бита на местното население. Открито е значението на селското стопанство (земеделие и животновъдство) - благоприятните и задържащи фактори, проследени са аграрните трансформации, поземлената структура и пр. Анализирани са състоянието и процесите, свързани със занаятчийството и промишленото производство белязани с местните специфики. С приносен характер е изложението за търговията и особено частта, в която се описват и представят свищовските предприемачи и фирмите, тяхната фамилна обвързаност и история, ролята и мястото им в изграждането и функционирането на търговската и потребителската мрежа не само в региона, но и в страната. В подобен план са разработени въпросите за финансите и изграждането на транспортната инфраструктура.

С това основната цел и задачите заявени от автора са изпълнени. В изводите и оценките към отделните части на изложението и в заключението са обосновани

постигнатите резултати, които носят отпечатъка на известна противоречивост. Те се дължат на историческата реалност от съвкупните местни особености, но и на общото изоставащо икономическо и обществено равнище в Княжество България до 1912г.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научните приноси в дисертационен труд на Емилия Вачева могат да бъдат обобщени в няколко насоки :

- За първи път в цялост се изследва историята, с характерните местни специфики, на стопанското и обществено развитие на Свищов и околния през периода 1878-1912г., което е принос към поредицата **от научни краеведчески изследвания**.
- Тематично и съдържателно дисертационен труд се отнася към специализираната литература по **стопанска история на България**, включвайки се в историографския процес за първите десетилетия на Третата българска държава.
- Представеното търговско предприемачество в Свищов и региона е ценно допълнение към **историята на българското предприемачество**. За това допринася детайлното описание на свищовските предприемачи, фирми, техните бизнес начинания, развой на кариерата им и пр.
- В труда са използвани **нови архивни документи** и автентични източници, които се публикуват за първи път. Те са значими за разкриването на локалната обществена идентичност, също за попълване на документални сбирки.
- Проучването за структурата и дейността на Свищовската община внася някои нови факти и интерпретации, отнасящи се за **историята на българските общини**, което ще е от полза при изучаване на управленско-административната система на страната.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Емилия Вачева прилага 4 научни публикации (статии), свързани с темата на дисертацията, представени пред научни форуми (конференции). Всичките са публикувани в авторитетното и международно реферирано издание „Известия на Центъра за стопанско-исторически изследвания“. Това отговаря на нормативните изисквания резултатите от изследването да имат публична известност в специализираните научни среди.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем от 45 страници и отразява актуалността на темата, поставените цели и задачи, структурата на изследването, основните линии и акценти в проучването. Формулираните изводи са коректно и точно представени и съответстват на изложението в дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към дисертационния труд могат да се отправят някои препоръки в случай, че авторът реши да го публикува: да съкрати и синтезира изложението на първа глава за Възраждането; във втора и трета глава да се обединят и окрупнят параграфите; да

се разшири в сравнителен план развитието на Свищов и региона с придунавските градове и други в страната, като се добавят препратки към съвременето; да се засилят аспектите за лобистки интереси, пресичащи се в политическото и икономическо поле; целесъобразно да се съкрати огромния брой на цитиранията.

8. Заключение

Предложената дисертация „**Стопанското развитие на Свищовската община (1878-1912 г.)**“ на Емилия Вачева отговаря на всички изисквания по Закона за развитие на академичния състав в РБългария и Правилника за приложението му, както и на нормативните уредби на УНСС за придобиване на научни степени.

Дисертацията е първото цялостно и мащабно изследване за Свищов и региона през първите десетилетия на капитализма, което представлява част от цялостната стопанско-историческа проблематика за България през този период. Докторантът показва задълбочени познания, аналитични умения, способност за аргументирано и обективно изложение и защита на своите научни тези.

Предвид гореизложеното, в качеството си на член на научното жури заявявам, **че ще гласувам „за“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Емилия Иванова Вачева, в професионално направление: 2.2 История и археология.**

20.08.2024 г. / София

Подпис:
(доц. д-р Лиляна Велева)